

LATVIJAS REPUBLIKAS
ĀRLIETU MINISTRIJA

ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas rekomendācijas par iesniegto ziņojumu

02.12.2014. 19:09

LR Ārlietu ministrijas tulkojums

A/59/38

APVIENOTO NĀCIJU ORGANIZĀCIJAS
Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas
Ziņojums
Trīsdesmitā sesija
(2004. gada 12.-30. janvārī)
Trīsdesmit pirmā sesija
(2004. gada 6.-23. jūlijā)
Ģenerālā Asambleja
Oficiālie Protokoli
Piecdesmit devītā sesija
Pielikums Nr. 38 (A/59/38)

A/59/38

IV. Nodaļa

Saskaņā ar Konvencijas 18. pantu iesniegto dalībvalstu
ziņojumu apspriešana

A. Ievads

28. Savā trīsdesmit pirmajā sesijā Komiteja izskatīja astoņu dalībvalstu ziņojumus, kas tika iesniegti saskaņā ar Konvencijas 18. pantu: divu dalībvalstu apvienotos sākotnējo, otro un trešo kārtējo ziņojumu; vienas dalībvalsts apvienoto sākotnējo, otro un trešo kārtējo ziņojumu, kā arī apvienoto ceturto un piekto kārtējo ziņojumu; vienas dalībvalsts apvienoto otro un trešo kārtējo ziņojumu, kā arī apvienoto ceturto un piekto kārtējo ziņojumu; triju dalībvalstu piekto kārtējo ziņojumu; un turpmāko ziņojumu vienas dalībvalsts piektajam kārtējam ziņojumam.

29. Komiteja sagatavoja noslēguma komentārus par katru no izskatītajiem dalībvalstu ziņojumiem. Zemāk ir sniegti Komitejas noslēguma komentāri, kurus sagatavojuši Komitejas locekļi, kā arī dalībvalstu pārstāvju ievadreferātu kopsavilkums.

B. Dalībvalstu ziņojumu izskatīšana

1. Apvienotais sākotnējais, otrais un trešais kārtējais ziņojums

Latvija

30. Komiteja izskatīja Latvijas apvienoto sākotnējo, otro un trešo kārtējo ziņojumu (CEDAW/C/LVA/1-3) savā 659. sēdē un 664. sēdē, kas notika 2004. gada 14. un 19. jūlijā (skatīt CEDAW/C/SR.659 un 664).

Dalībvalsts ievads

31. Iepazīstinot ar Latvijas apvienoto sākotnējo, otro un trešo kārtējo ziņojumu, pārstāvis norādīja, ka Latvija ratificējusi daudzus starptautiskos cilvēktiesību līgumus, tai skaitā arī Konvenciju par jebkuras sievietes diskriminācijas izskaušanu, kas stājās spēkā 1992. gada maijā. Sievietes tiesības nodrošināja Satversmes un tiesību aktu noteikumi. Valdība bija arī spējusi soļus, lai aizsargātu un veicinātu dzimumu līdztiesību valsts politikā un visos pārvaldes līmeņos. Tika izveidotas arī parlamenta, ministriju un multidisciplināras institūcijas, padomes un sekretariāti, kā arī īstenotas dažādas programmas un politikas nostādnes. Tuvākajā nākotnē bija gaidāms, ka Ministru Kabinets pieņems Programmu dzimumu līdztiesības īstenošanai (2005. – 2006. gadam)

32. Pārstāvis atzīmēja, ka kopš 1991. gada bija notikušas pakāpeniskas izmaiņas tradicionālajos priekšstatos par dzimumu stereotipiem un līdztiesību. Pēdējo gadu laikā sievietes arvien biežāk ir izmantojušas savas Satversmē noteiktās tiesības vēlēties un tikt ievēlētām. Pēdējās parlamenta vēlēšanās 2002. gadā sievietes kārtas kandidātu skaits uz vietām parlamentā palielinājās līdz pat 28,9% no visu kandidātu skaita. No šī skaita 18 sievietes tika ievēlētas 8. Saeimā, kurā kopumā ir 100 vietas, un vēlāk vairākas no viņām tika ievēlētas par Saeimas komisiju priekšsēdētājām.

Sieviete bija arī Latvijas prezidenta amatā, kas vienlaicīgi ir arī Bruņoto spēku virspavēlnieks. Sievietes ieņēma virkni ministru amatu valdībā, kā arī Eiropas Savienības (ES) komisāra amatu un vēstnieku un diplomātu posteņus diplomātiskajā dienestā. Sievietes īpatsvars Valsts Civildienestā sasniedza 40 procentu.

33. Darba likums un Darba aizsardzības likums aizsargāja sievietes vienlīdzīgās tiesības uz darbu un drošiem darba apstākļiem, kā arī ietvēra tiesības uz vienādu atalgojumu par vienādas nozīmes darbu. Darba likums arī noteica sievietes – grūtnieču un strādājošo māšu aizsardzību, un garantēja apmaksātu bērna kopšanas atvaļinājumu. Personām bija tiesības griezties tiesā gadījumos, kad, pēc viņu domām, šīs tiesības bija tikušas pārkāptas. Bez tam likuma noteikumu ievērošanas uzraudzībā bija iesaistīta virkne citu mehānismu, tai skaitā Valsts Darba Inspekcija un Latvijas Cilvēktiesību Birojs.

34. Tomēr 2002. gadā sievietes saņēma vidēji 81,5% no vīriešu atalgojuma. Pārstāvis norādīja, ka to izraisīja sieviešu koncentrācija noteiktās nozarēs, kurām raksturīgs zemāks atalgojums.

35. Pārstāvis arī norādīja uz augošajām bažām par nabadzības saistību ar dzimumu. Tā kā pensiju pabalsti bija atkarīgi un tika aprēķināti proporcionāli sociālās apdrošināšanas iemaksām, sievietes parasti saņēma zemākas pensijas. Sievietes, it īpaši sievietes pirmspensijas vecumā, saskārās ar lielāku bezdarba risku. Sievietēm ar maziem bērniem bija grūtāk atrast labi atalgotu darbu.

36. Veselības aprūpes kvalitāte un pieejamība Latvijā bija uzlabojusies, taču pieejamie veselības aprūpes pakalpojumi ne vienmēr bija apmierinoši. Likums par seksuālo un reproduktīvo veselību tika pieņemts 2002. gadā, un virkne valsts un vietējo veselības aprūpes centru sniedza īpašus, ar reproduktīvās veselības aprūpi saistītus pakalpojumus. Lai pievērstos seksuāli transmisīvo slimību novēršanai, tika izstrādāts lekciju kurss ģimenes ārstiem. Pārstāvis norādīja, ka narkomānijas līmenis un HIV/AIDS izplatība Latvijā strauji palielinājās.

37. Pārstāvis atzina, ka Latvijas tiesībsargājošās institūcijas ne vienmēr veltīja pietiekamu uzmanību fiziskās vardarbības izpausmēm, kas tika vērstas pret sievietēm ģimenē, arī nacionālie likumi neatzina psiholoģisko vardarbību darbavietā vai ģimenē. Vairāku gadu garumā Centrālā policijas pārvalde bija aktīvi sadarbojusies ar krīzes centru "Skalbes", organizējot izglītojošus un informatīvus seminārus valsts policijas darbiniekiem. Palielinājies arī sieviešu – policijas darbinieču skaits, kam tika sniegta apmācība prasmju veidošanā saskarsmei ar seksuālas izmantošanas upuriem.

38. Latvijā bija palielinājies seksa tūrisms un cilvēku tirdzniecība. 1992. gadā Latvija ratificēja Konvenciju par cīņu ar cilvēku tirdzniecības un prostitūcijas ekspluatēšanu no trešo personu puses, bet Ministru Kabinets pieņēma Valsts programmu cilvēku tirdzniecības novēršanai (2004. – 2008. gadam). Tika veikta virkne papildpasākumu, tai skaitā cietušo rehabilitācijas programmas un sadarbības informatīvie semināri potenciāliem upuriem, apmācība tiesībsargājošo iestāžu personālam, kā arī nostiprināta starptautiskā sadarbība tiesībsargājošo institūciju starpā.

39. Noslēgumā pārstāvis atzīmēja, ja 2002./2003. akadēmiskajā gadā 61,7% no studentiem, kas iestājās augstākās izglītības iestādēs, bija sievietes. Lai īstenotu Dzimumu līdztiesības programmu, Izglītības un zinātnes ministrija plānoja izstrādāt metodiskos un mācību materiālus, kā arī organizēt tālākizglītību. Bija nepieciešams veikt pasākumus, lai novērstu dzimumu stereotipizāciju mācību grāmatās.

Komitejas noslēguma komentāri

Ievads

40. Komiteja atzinīgi novērtē dalībvalsts pievienošanos Konvencijai bez atrunām. Tā izsaka atzinību dalībvalstij par tās apvienoto sākotnējo, otro un trešo kārtējo ziņojumu, kas, lai gan novēloti, ir iesniegts saskaņā ar Komitejas vadlīnijām sākotnējo ziņojumu sagatavošanai.

41. Komiteja izsaka atzinību dalībvalstij par tās delegāciju, kuras sastāvā ir dažādu ministriju, kas atbildīgas par vairākām Konvencijas jomām, pārstāvji. Tā izsaka atzinību dalībvalstij par mutisko referātu, kas sniedza jaunu informāciju par Konvencijas īstenošanu un iekļāva ziņojumu vēsturiskā un politiskā kontekstā, kā arī par plašajām rakstiski sniegtajām atbildēm un Komitejas mutiski uzdoto jautājumu tālāku izskaidrojumu.

Pozitīvie aspekti

42. Komiteja uzslavē dalībvalsti, ka Satversmē ir tikusi iekļauta 8. nodaļa par Cilvēka pamattiesībām (pieņemta 1998. gada oktobrī), kas nosaka, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem.

43. Komiteja apsveic progresu tiesību aktu reformas jomā, it īpaši Darba likumu (2002. gada 1. jūnijs), kas aizliedz tiešu un netiešu diskrimināciju, kā arī regulē darba piedāvājumu publicēšanu, darba intervijas un jautājumus par vienlīdzīgu atalgojumu un atbildību par diskrimināciju uz dzimuma pamata, kā arī Likumu par iedzīvotāju seksuālo un reproduktīvo veselību (2002. gada 1. jūlijs), saskaņā ar kuru tiek darīta pieejama informācija par ģimenes veselību un labklājību, kā arī ģimenes plānošanu.

44. Komiteja ar atzinību atzīmē, ka kopš 1999. gada sievietes ieņem visaugstāko valsts amatu – prezidenta amatu. Tā arī atzinīgi novērtē to, ka sievietes – deputātes vada Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisiju, Pilsonības likuma izpildes komisiju, kā arī Sociālo un darba lietu komisiju.

Galvenās problēmjomas un rekomendācijas

45. Komiteja izsaka bažas, ka, lai gan Satversmē ir ietverts diskriminācijas aizliegums un vienlīdzības princips, ne diskriminācijas definīcija, kas dota Konvencijas 1. pantā, ne arī sieviešu un vīriešu līdztiesības princips, kas noteikts Konvencijas 2.(a) pantā, nav tikuši iekļauti Satversmē vai citos attiecīgos tiesību aktos.

46. Komiteja iesaka iekļaut Satversmē vai citos attiecīgos nacionālajos tiesību aktos, tai skaitā jaunajā Diskriminācijas novēršanas likumā, "sieviešu diskriminācijas" definīciju, kas atbilst Konvencijas 1. pantā dotajai definīcijai, un sieviešu un vīriešu līdztiesības principu, kas atbilst Konvencijas 2.(a) pantam.

47. Lai gan starptautiskie cilvēktiesību līgumi ir tieši piemērojami, Komiteja ir nobažījies, ka ne sievietes vispār, ne arī konkrēti tiesu varas vai tiesībsargājošo institūciju personāls pietiekami labi nezina Konvenciju un tās piemērošanas iespējas nacionālajās tiesās.

48. Komiteja aicina dalībvalsti veikt papildus pasākumus, lai izplatītu informāciju par Konvenciju un ieviestu programmas tiesnešiem un juristiem, kas ietver Konvencijas piemērošanu nacionālajā līmenī. Tā arī iesaka veikt ilgtspējīgas izpratnes veicināšanas kampaņas, īpaši pievēršoties sievietēm un nevalstiskajām organizācijām, kas strādā sieviešu jautājumu jomā, lai rosinātu sievietes un dotu tām iespēju izmantot procedūras un tiesību aizsardzības mehānismus Konvencijā noteikto sieviešu tiesību pārkāpumu gadījumā.

49. Komiteja ir norūpējusies, ka Sabiedrības politikas izstrādes departamentam Labklājības ministrijā trūkst pietiekamas varas, atpazīstamības, cilvēkresursu un finansiālo līdzekļu, lai sekmīgi koordinētu dažādos mehānismus, kas ir saistīti ar dzimumu jautājumiem, tai skaitā Dzimumu līdztiesības koordinācijas darba grupu, Dzimumu līdztiesības padomi un Saeimas apakškomisiju dzimumu līdztiesības jautājumos. Tā ir arī nobažījies, ka nacionālo mehānismu dzimumu līdztiesības jomā acīmredzamais vājums, kā arī skaidra pienākumu sadalījuma trūkums var negatīvi ietekmēt centienus, kas vērsti uz koordinētas pieejas dzimumu jautājumiem un Konvencijas sekmīgu ieviešanu.

50. Komiteja iesaka dalībvalstij nostiprināt tās nacionālos mehānismus dzimumu līdztiesības jomā, skaidri noteikt ar dzimumu jautājumiem saistīto dažādo mehānismu pilnvaras un pienākumus un mijiedarbību to starpā, kā arī piešķirt pietiekamus budžeta līdzekļus, lai nodrošinātu to pilnīgu un atbilstošu visu savu funkciju izpildi.

51. Komitejai rada bažas visaptveroša dzimumu līdztiesības likuma trūkums. Komiteja ir arī nobažījies, ka dalībvalsts acīmredzamā vilcināšanās izmantot pagaidu īpašos pasākumus saskaņā ar Konvencijas 4. panta 1. rindkopu var norādīt uz izpratnes trūkumu par šādu pasākumu nolūku un to izmantošanas iemesliem.

52. Komiteja iesaka dalībvalstij pieņemt visaptverošu dzimumu līdztiesības likumu. Tā tālāk iesaka, ka dalībvalstij ir skaidri jānošķir vispārējās sociālās politikas nostādnes, kas ir pieņemtas sievietes un meiteņu stāvokļa uzlabošanai, tādās kā Programma dzimumu līdztiesības īstenošanai, un pagaidu īpašos pasākumus, kas tiek veikti saskaņā ar Konvencijas 4. panta 1. rindkopu, lai paātrinātu konkrēta mērķa – sievietes *de facto* līdztiesības – sasniegšanu dažādās viņu dzīves jomās atbilstoši Vispārīgajai rekomendācijai Nr. 25.

53. Komitejai rada bažas tas, ka vēl joprojām turpina pastāvēt patriarhāla attieksme un tradicionālie stereotipi attiecībā uz sievietes un vīriešu lomu ģimenē un vispār sabiedrībā. Tā ir arī nobažījies, ka pasākumi, kas vērsti uz negatīvu stereotipu izskaušanu, nav visaptveroši un nepārtraukti.

54. Komiteja iesaka dalībvalstij aktivizēt savus centienus, tostarp nostiprinot konkrētas programmas, kas pievēršas gan sievietēm, gan arī vīriešiem, gan arī plašsaziņas līdzekļiem, lai mainītu stereotipiskās lomas un diskriminējošo attieksmi un uztveri par sievietes un meiteņu, un vīriešu un zēnu lomām ģimenē un sabiedrībā.

55. Komiteja izsaka nožēlu, ka nav pietiekamu datu un informācijas par to, cik lielā mērā ir izplatīta pret sievietēm vērstā vardarbība, tai skaitā par vardarbību ģimenē, kā arī ka nav visaptverošu tiesību aktu par vardarbību pret sievietēm. Tā ir noraizējies, ka tas var nozīmēt, ka vardarbība pret sievietēm, īpaši vardarbība ģimenē, vēl joprojām tiek uzskatīta par personisku lietu starp pāridarītāju un upuri. Komitejai rada bažas tas, ka izvarošana laulībā nav atzīta Krimināllikumā par atsevišķu noziedzīgu nodarījumu, un ka nav pieejami dati par šo vardarbības veidu ģimenē.

56. Komiteja mudina dalībvalsti nostiprināt savu datu vākšanas sistēmu, atsevišķi norādot dzimumu un informāciju par pret sievietēm vērstās vardarbības raksturu un mērogu, tai skaitā par vardarbību ģimenē, un iekļaut šo informāciju savā nākamajā kārtējā ziņojumā. Savas

Vispārīgās rekomendācijas Nr. 19 gaismā Komiteja mudina dalībvalsti piešķirt prioritāti visaptverošiem pasākumiem, lai risinātu jautājumu par vardarbību pret sievieti ģimenē un sabiedrībā, kā arī atzīt, ka šāda vardarbība, tai skaitā vardarbība ģimenē ir sieviešu cilvēktiesību pārkāpums, kā to nosaka Konvencija. Komiteja aicina dalībvalsti pieņemt likumus par vardarbību ģimenē un nodrošināt, ka vardarbība pret sievietēm tiek izskatīta tiesā un sodīta. Sievietēm, kas kļuvušas par vardarbības upuriem, ir jābūt iespējai nekavējoties gūt tiesisku atlīdzinājumu un aizsardzību, tai skaitā tiesas izdotas pavēles par aizsardzību un netuvošanos, kā arī būtu pieejama juridiskā palīdzība. Komiteja iesaka veikt pasākumus, lai nodrošinātu pietiekamu patversmju skaitu sievietēm, kas kļuvušas par vardarbības upuriem, un lai nodrošinātu, ka valsts ierēdņi, it īpaši tiesībsargājošo institūciju ierēdņi, tiesu vara, veselības aprūpes sniedzēji un sociālie darbinieki pilnībā apzinās visus vardarbības veidus, kas tiek vērsti pret sievietēm, un varētu uz tiem atbilstoši reaģēt. Komiteja mudina dalībvalsti kriminalizēt izvarošanu laulībā kā atsevišķu noziedzīgu nodarījumu, ierosināt tiesvedību pret likumpārkāpējiem, kā arī sniegt datus par šo vardarbības veidu ģimenē savā nākamajā kārtējā ziņojumā.

57. Atzīstot likumdošanas un citus pasākumus, tai skaitā Nacionālā rīcības plāna pieņemšanu par cīņu pret cilvēku tirdzniecību 2002. gadā, kas ir veikti, lai risinātu sieviešu un meiteņu tirdzniecības jautājumu, tai skaitā īpašas policijas vienības izveidi un starptautiskās sadarbības nostiprināšanu, kā arī informētības pasākumu veicināšanu, Komitejai rada bažas nelegālās sieviešu un meiteņu tirdzniecības pieaugums. Tā nožēlo, ka tiek sniegta nepietiekama informācija par problēmas faktisko mērogu.

58. Komiteja iesaka pilnībā īstenot un finansēt nacionālu stratēģiju cīņai pret nelegālo sieviešu un meiteņu tirdzniecību, kurā jāietver likumpārkāpēju saukšana pie atbildības un sodīšana. Komiteja arī rosina dalībvalsti paplašināt starptautisko, reģionālo un divpusējo sadarbību ar citām sieviešu un meiteņu tirdzniecībā iesaistīto izcelsmes, tranzīta un galamērķa valstīm. Tā rekomendē dalībvalstij pievērsties cilvēku tirdzniecības cēloņiem un ieviest pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot sieviešu ekonomisko stāvokli, lai novērstu viņu neaizsargātību pret nelegālajiem tirgoņiem; izglītības iniciatīvas un sociālo atbalstu, kā arī rehabilitācijas un reintegrācijas pasākumus sievietēm un meitenēm, kas ir bijušas cilvēku tirdzniecības upuri, tai skaitā īpašas patversmes sievietēm, kas tikušas izmantotas cilvēku tirdzniecībā. Komiteja arī mudina dalībvalsti piešķirt prioritāti sieviešu un meiteņu tirdzniecības jautājumam un iekļaut savā nākamajā kārtējā ziņojumā visaptverošu informāciju un datus par doto jautājumu un veikto pasākumu ietekmi.

59. Komitejai rada bažas pietiekamas informācijas un datu trūkums par prostitūciju Latvijā. Vēl jo vairāk, Komiteja ir nobažījies par nepilngadīgu meiteņu iesaistīšanu prostitūcijā, lielais pieprasījums pēc nepilngadīgām prostitūtām, kā arī ziņojumā minētie nepietiekami rehabilitācijas un sociālās integrācijas pakalpojumi, kas viņām ir pieejami.

60. Komiteja aicina dalībvalsti veikt visus atbilstošos pasākumus, lai apspiestu sieviešu ekspluatāciju prostitūcijas nolūkos, tai skaitā mazinātu prostitūcijas pieprasījumu. Komiteja aicina dalībvalsti nodrošināt, ka nepilngadīgajām meitenēm – prostitūtām tiek piedāvāts atbalsts, kas viņām ir nepieciešams rehabilitācijai un reintegrācijai sabiedrībā. Komiteja arī mudina izstrādāt darbības programmas un veikt visus atbilstošos pasākumus, lai radītu

izglītošanās un nodarbinātības iespējas jaunām meitenēm, kurām draud iesaistīšanās prostitūcijā, kā arī lai cīnītos un izskaustu šo jauno meiteņu ekspluatāciju, tai skaitā viņu ekspluatētāju saukšanu pie atbildības un sodīšanu ar stingriem sodiem.

61. Apsveicot informāciju, ka mazliet ir palielinājies 8. Saeimā ievēlēto sieviešu skaits, Komitejai rada bažas sieviešu zemā pārstāvniecība šajā institūcijā. Tai sagādā bažas arī sieviešu zemā pārstāvniecība lēmēj institūcijās politiskajā un sabiedriskajā dzīvē vispār.

62. Komiteja iesaka dalībvalstij izmantot pagaidu īpašos pasākumus saskaņā ar Konvencijas 4. panta 1. rindkopu, lai palielinātu sieviešu skaitu lēmumu pieņemšanas līmeņos gan vēlētajās, gan arī ieceltajās valdības institūcijās, un šī mērķa sasniegšanai noteikt skaidrus laika grafikus un mērķus. Tā arī iesaka dalībvalstij regulāri veikt informētības veicināšanas kampaņas par sieviešu līdzdalības svarīgumu politiskajā lēmumu pieņemšanas procesā.

63. Komiteja ir nobažījiesies par dalībvalsts ierobežotajiem centieniem iesaistīt sieviešu nevalstiskās organizācijas ziņojuma sagatavošanā. Tā ir arī nobažījiesies par caurskatāmības trūkumu mijiedarbībā starp valsti un nevalstiskajām organizācijām kā pakalpojumu sniedzējām, cita starpā, attiecībā uz šo pakalpojumu finansēšanu.

64. Komiteja iesaka dalībvalstij, gatavojot savu nākamo kārtējo ziņojumu, iesaistīties plašākā konsultatīvā procesā ar sieviešu nevalstiskajām organizācijām, tai skaitā organizācijām, kas pārstāv mazākumtautību sievietes. Tā arī iesaka dalībvalstij izstrādāt plaši pieejamu noteikumus par sieviešu nevalstisko organizāciju kā pakalpojumu sniedzēju finansēšanu, un nodrošināt caurskatāmību noteikumu piemērošanā.

65. Komitejai dara bažas dzimumu stereotipizācija mācību grāmatās un citos mācību materiālos. Komiteja arī nožēlo, ka nepietiekami dati bez sadalījuma dzimumu griezumā tiek sniegti par izvēli, kuru abi dzimumi izdara attiecībā uz arodizglītību, zinātnisko un tehnisko apmācību, kā arī augstāko izglītību.

66. Komiteja iesaka dalībvalstij pastiprināt savus centienus izskaust dzimumu stereotipizāciju un rosināt meiteņu un zēnu izglītības izvēles iespēju dažādību ar konsultāciju palīdzību. Komiteja arī lūdz sniegt nākamajā kārtējā ziņojumā datus par izglītības izvēli dzimumu griezumā.

67. Komiteja ar bažām norāda, ka, neskatoties uz tiesību aktu reformu nodarbinātības jomā, sievietes darba tirgū vēl joprojām atrodas nelabvēlīgākā stāvoklī, un to raksturo spēcīga profesiju segregācija, būtiskas atšķirības algu lielumā, cita starpā, starp lauku apvidiem un pilsētām, augstāks bezdarba līmenis nekā vīriešu vidū, un slēpta dzimumu diskriminācija darbavietā un atalgojuma ziņā.

68. Komiteja iesaka veikt pasākumus, lai novērstu profesiju segregāciju un nodrošinātu sievietēm un vīriešiem vienlīdzīgas iespējas darba tirgū lauku novados, kā arī pilsētā, izmantojot, cita starpā, no dzimumu aizspriedumiem brīvu darba novērtējumu un algu noteikšanas shēmas, kā ar pagaidu īpašos pasākumus, kurus nosaka Konvencijas 4. panta 1. rindkopa. Komiteja iesaka dalībvalstij izstrādāt un ieviest speciālā apmācības un pārkvalifikācijas programmas dažādām sieviešu – bezdarbnieču grupām. Tā arī iesaka veicināt

efektīvus pasākumus, kas ļautu nostiprināt ģimenes un profesionālo pienākumu apvienošanu, kā arī mājas un ģimenes pienākumu kopīgu veikšanu sievietēm un vīriešiem. Komiteja tālāk lūdz dalībvalsti iekļaut datus un informāciju par sievietēm, kas ieņem vadošus, ar lēmumu pieņemšanu saistītus amatus, gan privātos, gan valsts uzņēmumos.

69. Atzīmējot noturīgo abortu skaita samazināšanos, Komitejai rada bažas vēl joprojām augsta abortu skaita saglabāšanās.

70. Komiteja iesaka veikt turpmākus pasākumus, lai garantētu sievietēm veselības aprūpes informācijas un pakalpojumu pieejamību, it īpaši attiecībā uz seksuālo un reproduktīvo veselību, lai novērstu abortu izmantošanu un pasargātu sievietes no tā negatīvās ietekmes uz veselību. Tā arī iesaka pieņemt programmas un politikas nostādnes, lai palielinātu zināšanas par kontracepcijas metodēm, to pieejamību, kā arī izpratni, ka ģimenes plānošana ir abu partneru pienākums.

71. Komiteja ir nobažījiesies par HIV/AIDS izplatību, infekcijas līmeņa pieaugumu sieviešu vidū, kā arī stratēģiska nacionāla plāna trūkumu HIV/AIDS jautājuma risināšanai, ieskaitot slimības ietekmi uz sievietēm.

72. Komiteja mudina dalībvalsti veikt visaptverošus pasākumus, lai cīnītos pret HIV/AIDS izplatīšanos, lai veiktu stingrus preventīvus pasākumus un nodrošinātu, ka ar HIV/AIDS inficētas sievietes un meitenes netiek diskriminētas, un viņām tiek sniegta atbilstoša palīdzība. Komiteja arī iesaka darīt plaši pieejamu pusaudžiem adresētu izglītību seksuālās audzināšanas jautājumos, īpašu uzmanību pievēršot HIV/AIDS novēršanai un turpmākai kontrolei.

73. Komitejai rada bažas fakts, ka netika sniegta jebkāda informācija par mazākumtautību sieviešu, it īpaši krievvalodīgā mazākuma sieviešu, kā arī gados vecāku sieviešu stāvokli.

74. Komiteja aicina Dalībvalsti sniegt savā nākamajā kārtējā ziņojumā visaptverošu kopainu par mazākumtautību sieviešu stāvokli, tai skaitā datus dzimuma un tautības griezumā, veselības, izglītības un nodarbinātības, kā arī pilsonības jomā. Tā arī lūdz sniegt visaptverošu informāciju par gados vecāku sieviešu veselības un ekonomisko stāvokli.

75. Komiteja mudina Dalībvalsti parakstīt un ratificēt vai pievienoties Konvencijas Papildprotokolam, un pēc iespējas ātrāk iesniegt savu grozījuma Konvencijas 20. panta 1. rindkopā par Komitejas sanāksšanas laiku atzīšanas dokumentu.

76. Komiteja lūdz Dalībvalsti sniegt atbildes uz šajos noslēguma komentāros izteiktajām bažām savā nākamajā kārtējā ziņojumā, kā to nosaka Konvencijas 18. pants. Komiteja mudina Dalībvalsti nodrošināt visu ministriju, valsts institūciju un struktūrvienību plašu līdzdalību ziņojuma sagatavošanā. Tā arī mudina Dalībvalsti iesaistīt Saeimu ziņojuma apspriešanā pirms tā iesniegšanas Komitejai.

77. Ievērojot dzimumu dimensijas, kas ir deklarācijās, programmās un darbības platformās, kuras ir pieņēmušas attiecīgas Apvienoto Nāciju Organizācijas konferences, samiti un speciālās sesijas, tādas kā Ģenerālās Asamblejas speciālā sesija Starptautiskās konferences par iedzīvotājiem un attīstību Darbības programmas ieviešanas pārskatīšanai un novērtēšanai (divdesmit pirmā speciālā sesija, Ģenerālās Asamblejas speciālā sesija par bērniem (divdesmit

septītā speciālā sesija), Pasaules Konference pret rasismu, rasu diskrimināciju, ksenofobiju un ar to saistīto neiecietību, kā arī Otrā Pasaules Asambleja par novecošanu, Komiteja lūdz Dalībvalsti iekļaut savā nākamajā kārtējā ziņojumā informāciju par šo dokumentu ar attiecīgiem Konvencijas pantiem saistītu aspektu ieviešanu.

78. Komiteja atzīmē, Valstu pievienošanās septiņiem galvenajiem starptautiskajiem cilvēktiesību dokumentiem, t.i. Starptautiskajam paktam par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (CESCR), Starptautiskajam paktam par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (CCPR), Starptautiskajai konvencijai par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu (CERD), Konvencijai par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu (CEDAW), Konvencijai pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgiem, necilvēcīgiem vai cieņu pazemojošiem apiešanās vai sodīšanas veidiem (CAT), Konvencijai par bērna tiesībām (CRC) un Starptautiskajai Konvencijai par visu migrantu strādnieku un viņu ģimenes locekļu tiesību aizsardzību (MWC) nostiprina sieviešu cilvēktiesību un pamatbrīvību realizāciju visos dzīves aspektos. Tādēļ Komiteja mudina Latvijas Valdību apsvērt iespēju ratificēt līgumu, kuram tā vēl nav pievienojusies, t.i. Starptautiskajai Konvencijai par visu migrantu strādnieku un viņu ģimenes locekļu tiesību aizsardzību.

79. Komiteja lūdz, lai Latvijā tiktu plaši izplatīti šie noslēguma komentāri, lai darītu zināmus cilvēkiem, it īpaši valdības ierēdņiem un politiķiem, deputātiem un sieviešu nevalstiskajām organizācijām, pasākumus, kas ir veikti, lai nodrošinātu sieviešu *de jure* un *de facto* līdztiesību, kā arī turpmākos pasākumus, kas ir nepieciešami šai sakarā. Komiteja lūdz Dalībvalsti plaši izplatīt, it īpaši sieviešu un cilvēktiesību organizācijām Konvenciju, tās Papildprotokolu, Komitejas vispārīgās rekomendācijas, Pekinas Deklarāciju un Darbības Platformu, kā arī Ģenerālās Asamblejas divdesmit trešās speciālās sesijas iznākumu ar nosaukumu "Sievietes 2002: dzimumu līdztiesība, attīstība un miers divdesmit pirmajam gadsimtam".